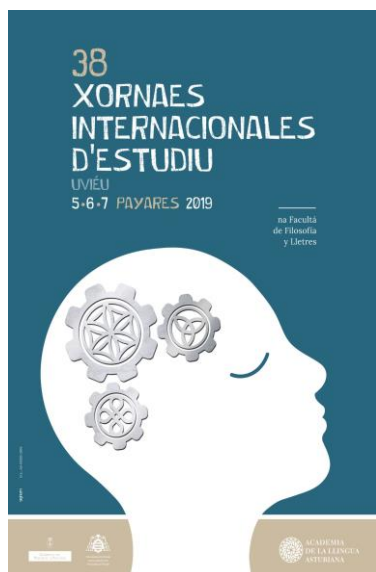

XXXVIII Xornaes Internacionales d'Estudiu 2019

L'Academia de la Llingua Asturiana, cola collaboración de la Universidá d'Uviéu, celebró les sesiones de les *XXXVIII Xornaes Internacionales d'Estudiu* los díes 5 al 7 del mes de payares de 2019. Estes sesiones tuvieron llugar, como davezu, nel Salón d'Actos de la Facultá de Filosofía y Lletres nel Campus d'El Milán d'Uviéu.

Presentáronse nesta edición *comunicaciones* de: Inaciu Galán y González («*Amigos del Bable*, alcordanza nel 50 aniversariu de la so fundación»); Aránzazu Valdés González & Javier Martín Antón & Alejandro Rodríguez Martín & Emilio Álvarez Arregui («Toponimia de Asturias en Lengua de Signos»); Carlos Suari Rodrigue («Ventitrés años d'enseñu virtual del asturianu: carauterización, efeutos y perspeutives de futuru»); Ataúlfo Gamonal Coto («Al rodiu del himnu d'Asturies: la conexón polaca»); Rosa Lída Coimbra & Alberto Gómez Bautista & Lourdes Castro Moutinho («Estudio de caso de la prosodia en el noroeste de Portugal: aportaciones a un atlas multimedia de las lenguas románicas»); Alberto Gómez Bautista & Lourdes Castro Moutinho («Un estudio de la variación prosódica en mirandés»); Gonzalo Llamedo Pandiella («Rompiendo'l silenciu: el puxu del asturianu na sociedá rizomática de güei»); Xuan Lajo («La lliteratura oral en Senabria»); y Claudia Elena Menéndez Fernández («Resultaos del sufixu -ĚLLU, -ĚLLA na onomástica de la documentación del Real Hospiciu d'Uviéu [ss. XVIII-XIX]»).

Les *ponencies* tuvieron al cargu de: Ramón Lluís Bande, que faló sobre «Como una familia ensin álbum fotográficu. Una mirada a un cine nacional asturianu posible»; Philipp Obrist (Universidá de Zürich), centró la so intervención en «El mito de las lenguas medievales primitivas y la contraargumentación en asturianoleonés»; Olga Álvarez Huerta (Universidá d'Uviéu), presentó «La primer traducción del llatín al asturianu: el *Fueru de Lleón*»; Imanol Suárez Palma (Universidá de La Florida-USA) afondó en cuestiones sintáutiques con «Posesión inalienable en las construcciones medias del castellano y el asturiano»; Josefa Dorta Luis (Universidá de La Laguna) y Antonio Romano (Universidá degli Studi di Torino) faláron

respeutivamente de «Relaciones de distancia y proximidad prosódica entre el asturiano y el canario: un estudio dialectométrico de las declarativas e interrogativas absolutas» y «Un modèle d'organisation phylogénétique des données prosodiques asturiennes»; Lucia Molinu (Universidá de Toulouse II) centró la so intervención en «Préstamos en asturiano: estudio morfofonológico»; y zarró les intervenciones José Enrique Gargallo Gil (Universidá de Barcelona) con una nueva ufierta pal campu paremiolóxicu que trató de «Refranes meteorológicos del asturleonés en su contexto romance, según los datos de ParemioRom».

L'entamu oficial d'esta trixésimoctava edición de les *Xornaes* cuntó cola presencia del Vicerrector d'Ordenación Académica de la Universidá d'Uviéu, José Ramón Obeso Suárez, el Vicedecanu de la Facultá de Filosofía y Lletres, Juan José García González, y el Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, Xosé Antón González Riaño. Darréu de les sos intervenciones, los académicos y profesores de la Universidá d'Uviéu, Ana María Cano y Carlos Lastra, como respetivos direutores d'estes publicaciones, presentaron les ediciones dixitales de los números 121 de *Lletres Asturianas* [www.lletresasturianas.com] y 9 de *Ciencias. Cartafueyos Asturianos de Ciencia y Teunoloxía* [www.unioviado.es/reunido/index.php/CCACT].

El pieslle d'estes *XXXVIII Xornaes Internacionales d'Estudiu* fêxose'l xueves 7 darréu de la última ponencia presentada, del profesor Gargallo Gil, y del alderique que siguió darréu. El Presidente de l'ALLA foi l'encargáu d'esti actu.

Presentación de la Riegla de San Benitu

El pasáu 18 d'avientu de 2019, nel Monesteriu de San Pelayu d'Uviéu, presentóse al públicu la segunda edición de la *Riegla de San Benitu*. Na presentación intervinieron la Madre Abadesa de San Pelayu, Rosario del Camino Fernández-Miranda; el Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, Xosé Antón González Riaño; y Pilar Fidalgo Pravia, de la Secretaría Téunica de l'ALLA.

La primer traducción y edición en llingua asturiana del testu asoleyárese en 1994, coincidiendo col milenariu del treslláu de les reliquies de San Pelayu a Uviéu, y tuvo entós al cargu del Coleutivu «Manuel Fernández de Castro», que presidía'l P. Federico G.-Fierro Botas S.J. (†). Años dempués, zarrada yá na Academia de la Llingua Asturiana tola primer estaya del llabor normativu de la llingua [publicación de la *Gramática de la Llingua Asturiana* (3ª ed., 2001), del *Diccionariu de la Llingua Asturiana* (2000); de *Normes Ortográfiques* (7ª ed., 2012)] la Comunidá estimó acionao llevar alantre una nueva edición de la Riegla, revisando'l testu de 1994 a la lluz de los trabayos citaos y, más en

particular, del prestamosu caudal léxicu recoyíu nel *Diccionariu*, solicitando entós a l'Academia la revisión d'aquella primer traducción y siendo acoyida esta propuesta per parte de la institución llingüística col mayor de los enfotos. Organizóse entós una pequeña comisión de trabayu formada tres hermanes de la Comunidá y dos representantes de l'Academia y entamó la xera nel añu 2012, perteniendo siempre en cuenta la traducción de 1994 y siguiendo y cotexando'l nuevu testu cola edición bilingüe y comentada en llatín y castellanu de los Padres García M. Colombás, León M. Sansegundo y Odilón M. Cunill (Madrid, BAC, 1968). A aquel trabayu pon-y puntu esta edición, que s'asoleya cuando se cumplen mil venticinco años de la llegada de les reliquies de San Pelayu a la ciudá d'Uviéu.

Nes pallabres que piesllen la so presentación del testu, l'Academia de la Llingua Asturiana dexa afitao que «Poder colaborar col Monesteriu de San Pelayu ye un honor pa l'Academia de la Llingua Asturiana. Arriendes d'ello, tolos que formamos parte d'ella sentímonos mui honraos por tener el nuesu llar nel vieyu edificiu del Monesteriu, llevando alantre la nuesa xera ente les muries d'una les instituciones de más raigame d'Asturies».

Xuan Xosé Sánchez Vicente, II Premiu Nacional de Lliteratura Asturiana

L'escritor *Xuan Xosé Sánchez Vicente* ye l'autor premiáu na segunda edición del «Premiu Nacional de Lliteratura Asturiana». El xuráu que concedió'l gallardón formáronlu Xosé Antón González Riaño, Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana; los miembros de número de la institución Ana Mª Cano González, Carmen Muñiz Cachón, y Xosé Ramón Iglesias Cueva; los profesores de la Universidá d'Uviéu y críticos lliterarios José Luis García Martín y Leopoldo Sánchez Torre; y, en representación del Gobiernu del Principáu d'Asturies, el Direutor Xeneral de Planificación Llingüística y Normalización, Antón García Fernández, qu'actuó como Secretariu del xuráu.

Esti premiu tien calter triañal y dase a un escritor o escritora en función de los méritos del conxuntu de tola so obra, como reconocencia de la contribución de los escritores a la dignificación y normalización de la llingua. L'actu d'entrega del premiu a Xuan Xosé Sánchez Vicente sedrá'l 8 de mayu coincidiendo cola celebración n'Uviéu del XLI *Día de les Lletres Asturianes* y lleva arreyada la espublización d'una pequeña amuesa de la so obra lliteraria y la concesión d'un Medayón Conmemorativu, diseñáu pol escultor Adolfo Manzano.

Reprodúzse darréu l'alcuertu de concesión del gallardón.

ALCUERTU POL QUE SE CONCEDE'L PREMIU NACIONAL DE LLITERATURA ASTURIANA NA SO SEGUNDA EDICIÓN.

Aconceyáu'l xuráu del Premiu Nacional de Lliteratura Asturiana, presidíu por D. Xosé Antón González Riaño, Presidente de l'ALLA, y formáu polos miembros de número de la institución, Dña. Ana María Cano González, D. Xosé Ramón Iglesias Cueva y Dña. Carmen Muñiz Cachón; los profesores de la Universidá d'Uviéu D. José Luis García Martín y D. Leopoldo Sánchez Torre, y faciendo de secretariu D. Antón García Fernández, Direutor Xeneral de Planificación Llingüística y Normalización, en representación del Gobiernu del Principáu d'Asturies, dióse llectura a les candidatures presentaes nesta edición correspondientes a los escritores Dña. Lourdes Álvarez García, D. Adolfo Camilo Díaz y D. Xuan Xosé Sánchez Vicente.

Depués d'una esposición de los méritos de los candidatos, na que s'afitó que cualquiera d'ellos yera merecedor del premiu, tuvo llugar un alderique ente los miembros del xuráu, procediéndose darréu a una votación. Tres d'ella, los miembros del xuráu apautáronse na resolución que vien darréu:

Conceder por unanimidá'l *Premiu Nacional de Lliteratura Asturiana* na convocatoria de 2020 al escritor:

D. XUAN XOSÉ SÁNCHEZ VICENTE

pola so trayectoria intelectual y lliteraria que lu convierte nun referente a lo llargo de cinco décades y nún de los mayores activos de la lliteratura asturiana. Amás de cultivar con dedicación constante y aciertu tolos xéneros (poesía, narrativa, teatru, ensayu), abrió caminos nuevos nesta milenaria llingua a partir d'un fondu conocimientu y respetu pola tradición, de la que foi de los primeros estudiosos y divulgadores. Forma parte destacada d'un grupu de persones que sentaron les bases a partir de les que se levantó la recuperación cultural d'Asturies, dotando a la so sociedá, ente toos, d'instituciones como la propia Academia de la Llingua o de celebraciones como'l Día de les Lletres Asturianas. Figura clave del canon lliterariu asturianu, tamién resulten indispensables les sos contribuciones crítiques a la hora d'establecer y consolidar esi mesmu canon.

Y pa qu'asina s'afite a los efeutos afayadizos roblo esti escritu, faciendo de secretariu, n'Uviéu a 15 díes andaos del mes de xineru de 2020.

Antón García Fernández
(Secretariu del Xuráu
del Premiu Nacional de Lliteratura Asturiana)

V^m B^m Xosé Antón González Riaño
(Presidente del Xuráu
del Premiu Nacional de Lliteratura Asturiana)

Tesis doctorales

En mes de payares de 2019, Andrés Menéndez Blanco defendió na Universidá d'Uviéu la so tesis doctoral, titulada «Estudios diacrónicos del paisaxe y el poblamientu nel noroeste ibéricu: el territoriu d'Ayande (siglos I-XIII)». Esti trabayu ye la primer tesis presentada nel Departamentu d'Historia de la Universidá d'Uviéu que pudo redautase y defendese en llingua asturiana. La tesis, dirixida pola Dra. Margarita Fernández Mier, algamó la calificación de sobresaliente *cum laude* y ta propuesta pa Premiu Estraordinariu de Doctoráu.

* * *

Nel mesmu sen y nel mes de xineru de 2020, Inaciu Galán y González presentó y defendió la tesis de so, centrada nel estudiu de «La llingua asturiana nel franquismu». Presentada nel Departamentu de Filoloxía Clásica y Románica de la nuesa Universidá y dirixida pol Dr. Xuan Busto Cortina, esta tesis, lo mesmu que nel casu anterior, foi tamién calificada polos miembros del tribunal que la xulgaron cola máxima calificación de sobresaliente *cum laude* y ta propuesta pa Premiu Estraordinariu de Doctoráu.

Resolución del ALCEM

L'Asociación para las lenguas y culturas europeas amenazadas (ALCEM) fundóse nel añu 1965 por iniciativa de destacaos llingüistes nórdicos y dende la so constitución defendió la reconocencia, respetu y dignificación de les llingües europees minorizaes y en peligru de desaniciu. Dende l'añu 1965 hasta'l presente organizó esta asociación 25 congresos internacionales, l'últimu d'ellos en Marsella (Francia) nel añu 2019.

Los díes 30 de payares y 1 d'avientu de 2019, el Conseyu d'Alministración (órganu máximu de gobiernu ente congresos) del ALCEM aconceyóse en Marsella y aprobó una resolución, por unanimidá, na que *felicita* al actual Gobiernu Asturianu pola so intención de declarar la co-oficialidá de la llingua asturiana nel Principáu d'Asturies. Amás, l'ALCEM *anima* al Gobiernu Asturianu a poner en marcha toes aquelles midíes que lleven a la protecció del asturianu y a algamar l'estatus d'oficialidá pa evitar el so desaniciu.

Nesti Conseyu d'Alministración aprobárense tamién otres resoluciones tocantes a otres minoríes llingüístiques europees y acordóse celebrar el próximu Conseyu Internacional de l'Asociación na ciudá de Klagenfurt (Austria) los díes 24, 25 y 26 de xunetu de 2020.

RESOLUTION POUR LES ASTURIES

Le Conseil d'Administration de l'*Association pour les Langues et Cultures Européennes Menacées* (ALCEM), réuni à Marseille (France) du 30 novembre au 1er décembre 2019,

CONSIDÉRANT

- la déclaration d'intention du nouveau Gouvernement autonome de la Principauté des Asturies visant à promouvoir la diffusion, la visualisation et la présence sociale de la langue asturienne,
- la position favorable du nouveau Gouvernement autonome de la Principauté des Asturies à la généralisation de l'enseignement de l'asturien.
- la position favorable du nouveau Gouvernement autonome de la Principauté des Asturies à la déclaration de la langue asturienne en tant que langue co-officielle de la communauté autonome aux côtés du castillan,

FELICITE

le Gouvernement des Asturies pour sa position en faveur de la diversité linguistique et de la tolérance

ET ENCOURAGE

le Gouvernement asturien à mettre en œuvre toutes ces mesures afin de maintenir la langue asturienne en vie et d'empêcher sa disparition.

Marseille, le 1er décembre 2019

Pierrette Berengier, Secrétaire Générale
Association pour les Langues et Cultures Européennes Menacées
(ALCEM)

8 de mayu de 2020

* * *

XLI Día de les Lletres Asturianes

L'Academia de la Llingua Asturiana celebrará esti día como davezu y fai brinde a toos y a toes pa que per toa Asturies s'entamen actos

N'alcordanza de la escritora María Teresa González

El 23 de mayu de 1995 fallecía na so casa de Xixón, a los 44 años, la escritora María Teresa González. Cúmplese, pues, un quartu de sieglu del socesu. Ñacida d'una familia humilde nel barriu xixonés de Tremañes, daquella una aldeína, perdió a so madre bien ceo polo que tuvo que dexar los estudios p'atender la casa y al restu la familia. Con diecisiete años entra a trabayar na empresa de suministros llétricos «Crary», onde va a vivir los conflictos llaborales pelos que pasa la fábrica y que dexaron nella una fonda buelga. Depués de facer estudios de Formación Profesional, ingresa como cuidadora nel CAMP («Centro de Atención a Minusválidos Psíquicos») onde trabajó hasta la so muerte. Casada col tamién escritor Vicente García Oliva, tuvieron un fíu, Mauro.

Escritora de vocación tardía, llegó a dicir qu'escibía por nun gritar, pues publicó los sos primeros poemas na revista *Lletres Asturianes* en mayu de 1984, en plenu conflictu llaboral, onde ella xugó un papel importante. En 1987 asoleyase'l so primer poemariu, *Collaciu de la nueche*. Lueu vendríen otros tres más, un d'ellos en castellán.

Pa mi, recordar estos datos escuetos de la so biografía ye recordala a ella: los sos xestos, la so espresión, la voz, la ironía y l'humor (y la fumadera). Y, darréu, la so poesía. Al dicir esto, pue paecer que la so escritura nun ye otro qu'una traducción «inxenua» de la so trayectoria vital y del so calter. Nun debemos enquivocamos, como nun nos debe enfaltar tampoco lo que puidere paecer na so obra trescripción biográfica (el trabayu, la madre, la escuela, el fíu...) o mirada directa del paisaxe (otra mena importante les sos composiciones): la so escritura ye, ante too, lliteratura, tresformación, tresubstanciación de la realidá nesa otra realidá d'orde semiinmaterial que ye la lliteratura.

Lo más destacable de la poesía de María Teresa ye lo directo de la so espresión y lo inmediato de la emoción que construye al través de la selección de les imáxenes, les pallabres y el ritmu, un ritmu y una espresión que tienen la so impronta particular, la so singularidá, eso que suel llamase «una voz personal». Cuando, con motivu d'esti entamín volví a repasar dalgunos de los sos testos, esa singularidá, esa voz y esi ritmu tan únicos, volvió apaecéseme, adelantándose casi siempre a les llinies que me faltaben por lleer, porque esi estilu tan personal tien llantada una traza singular na mio persona y memoria.

Una de les coses más almirables de la escritura poética de María Teresa ye ensin dulda la so frescura, el que nos suene poco «a retórica» lo que diz, el andar del so versu. Por eso los sos testos vienen tar tan vivos nesti

momentu como fai esos, tan cercanos y tan llonxanos al tiempu, venticinco años de la so muerte.

Frescura y singularidá que nos provoquen la señaldá de la to persona, el llamantu pola to ausencia, Tere.

XUAN XOSÉ SÁNCHEZ VICENTE

